

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1976
FORFATTER:	Anni Brørup, Mogens Brørup
TITEL:	Bofællesskabet "Gyndbjerg" i Agtrup
KORT RESUME:	12 huse under opførelse i 1976 ved arkitekt Klaus Vedel i Agtrup, Sdr. Bjert

Bofællesskabet »Gyndbjerg« i Agtrup

af Anni og Mogens Brørup

Omkring 30.000 danskere bor i midten af 1970'erne i kollektiver eller bofællesskaber. Engang — det var i slutningen af 1960'erne, da der endnu ikke var så mange af dem — fik ordet kollektiv uindviede til at fremfinde: »Gruppesex — hir, hir!« og andre gode borgere så i disse fællesskaber frø af socialistisk ugræs, som snart ville fyge over ligusterhækkene og videre ind i boligblokkene og foranledige revolutionen.

Om den almene viden om de nye boligformer er blevet større, er tvivlsomt, men eksperimenterne er støt og roligt blevet fortsat. — Hvad dækker så fænomenerne kollektiv og bofællesskab over? Forenklende og generelt kan man om de første sige, at fællesskabet kan gå på produktion af varer og levnedsmidler f. eks., økonomi, politisk arbejde, privatliv og børneopdragelse, mens bofællesskaberne mere kendetegnes ved fælles varetagelse af f. eks. byggeri, miljøplanlægning, pasning af inden- og udendørs arealer og indkøb af større faciliteter.

I begge tilfælde er der altså tale om, at mennesker slår sig sammen i grupper, fordi de har valgt at samordne en række af deres behov og ønsker m.h.t. bolig/livsform/politisk arbejde. Samordningen, eller fællesskabet om man vil, kan indbefatte alle sociale udfoldelser lige fra de mest praktiske gøremål til intetst menneskeligt samvær og politisk aktivitet. Fællesskabet kan således fungere på ret forskellige planer inden for den givne gruppe og vil naturligvis være påvirkeligt af både ydre (politiske og økonomiske) faktorer og af det enkelte medlems

udvikling. Kollektiver og bofællesskaber er nogle særdeles bevægelige størrelser, der ikke sådan kan bringes under én hat.

Hvordan det vil spænde af i Agtrup, kan vi af gode grunde ikke sige så meget om endnu. Vores forhåbninger kan man læse om i slutningen af denne artikel, som nu vil gå over til at berette om

Optakten

Startsignalet til Gyndbjerg blev givet, da Kolding kommune bad arkitekt Klaus Vedel fra byplanafdelingen om at udarbejde nogle udnyttelsesalternativer i

forbindelse med en kommunal udstyknings i Sdr. Bjert. Det skete i efteråret 1973. Klaus Vedel gik i gang med sine overvejelser, som hele tiden indbefattede den eksisterende gård. Den 19. 3. 1974 blev hans forslag behandlet i Teknisk udvalg, som enstemmigt vedtog det og anbefalede offentliggørelse gennem regionalradioen og lokalpressen. Ved henvendelse til Teknisk forvaltning fik interesserede tilsendt informationsmateriale. Forrest var anbragt denne introduktion:

Et boligexperiment

»Et af kommunen ejet areal, matr. nr. 2d, Sdr. Bjert, på ca. 12 ha, ønskes anvendt til en boligbebyggelse af mere experimentel art. Området er omhandlet i byplanvedtægten nr. 95 A og betegnet IA.

Bebyggelsen består af en ældre gårdbygning og 12 parcelhuse. Gårdanlægget tænkes anvendt til funktioner beboerne kan være fælles om, det være sig værksted, gildestue, sauna m. v. Gårdspladsen og én af længerne anvendes til parkering.

Der bliver ikke indrettet parkeringsmulighed ved hvert enkelt hus, men det tillades at køre til huset i forbindelse med aflæsning af varer, persontransport af ældre eller gangbesværede, renovation o. lign. Derved kan boligvejen primært betragtes som et fodgængerområde.

Parcellens facadelængde kan, ved udeladelse af garagering, nedsættes til det minimale, her regnes med 19–24 m. Ligeledes kan vejbredden nedsættes til 6 m. Ved placering af husene i vejlinie vil udnyttelsen af grunden være maximal.

Boligvejen afsluttes i en plads, som foruden samlings- og legeplads, fungerer som vendeplads.

Forslaget søger ved sin udformning at genskabe nogle af

de urbane kvaliteter, man kender fra landsby- og købstads-gaden. Ved indpasning af et ældre bygningsanlæg samt mulighederne for oprettelse af fælles faciliteter mener vi, at der skulle være grundlag for et nuanceret og rigt bomiljø.

Projektet henvender sig til en gruppe mennesker, der allerede på planlægningsstadiet kunne tænke sig et samarbejde. Udarbejdelse af en deklaration skal ske i samarbejde med kommunen og vedtages af kommunalbestyrelsen, inden køb kan foregå.»

Forberedelsesfasen

Knap et år efter at startsignalet var givet, holdtes så det første møde. Kun to af de otte fremmødte familier kendte i forvejen hinanden; vi andre havde den lidt generede fornemmelse, som partnere vel har, når de har mødt hinanden gennem avisens »Personlige« og står der med deres håb og forventninger. — Fra dette første møde i slutningen af september 1974 og frem til foråret 1976 har skønsmæssigt 60–70 mennesker været i løser eller tættere forbindelse med gruppen. Antallet af møder har ikke været mindre. Men sammenlignet med andre grupper — som er startet med et større antal personer spredt over et større geografisk område og uden kommunal jord endsige en

ældre gårdbygning på hånden — har vi været begunstiget. Siden vi pr. 1. marts 1976 overtog gården, har vi kunnet holde alle vores møder der, ligesom den er blevet brugt til beboelse. Og kommunen har været meget rimelig m.h.t. overtagelsessum og -dato.

Det betyder imidlertid ikke, at forberedelsesfasen har været problemfri. Gruppen eller »studiekredsen« har på visse tidspunkter været nede på 2–3 »troende« familier, og gejsten har til tider været lav, når praktiske problemer med finansiering og tegning af husene syntes uoverkommelige. (Vigtige begivenheder i forberedelsesfasen har været besøg hos to sjællandske boligfællesskaber, Sættedammen ved Hillerød, Skråplanet ved Jonstrup samt et nyere i Hald Ege ved Viborg. Disse besøg gav impulser og mod til at fortsætte, og de blev arrangeret, når en del nye interesserede havde meldt sig til gruppen). Ved at komme i tide med låneansøgninger har de fleste dog opnået at få 30-årige lån hos kreditforeningerne, og medbyggeri på flere af husene vil betyde en mindre stram økonomi. Dertil kommer, at vi gennem fællesindkøb af gennemgående materialer som mur- og tagsten osv. har kunnet sænke byggeudgifterne for den enkelte. Udnyttelsesgraden af husene varierer efter økonomi

og pladsbehov, således at ikke alle fra starten bruger deres I. sal.

At husene skulle fremtræde, som de gør, beror på en tidlig principbeslutning i gruppen, som er blevet nedfældet i en deklaration for området.

Her ved slutningen af 1976 kan man ved selvsyn konstatere, at to rækker rektangulære rødstenshuse med høj rejsning og røde teglstenstage skyder op omkring den let buede boligvej. I selve den fysiske placering af husene kan man iagttage, at en af Klaus Vedels grundideer fra udnyttelsesforslaget er bevaret. Både skabelsen af »gaden« og de anvendte materialer samt bevarelsen af gården skulle sikre et udseende, som næppe vil støde an mod det landsbypræg, som er en af kvaliteterne ved Sdr. Bjert.

Vores byggeri er dog ikke overstået med færdiggørelsen af de 12 huse, som skal rumme de nogle og tyve voksne og de nogle og tyve børn. Det er meningen, at gårdens stuehus skal ombygges, således at vi bl. a. får et

alrum til ca. 50 personer. Desuden skal der indrettes forskellige værkstedsrum i stalden, hvor foreløbig den fælles varmecentral er placeret, og ladebygningen skal fungere som fælles carport. De fysiske rammer for boligfællesskabet stiller altså stadig udfordringer til os. Og hvad med vores forhold til hinanden, forventningerne til fællesskabet og det kommende samliv med Sdr. Bjert?

Forhåbninger

For at tage det sidste først er det oplagt, at vi alle betragter det som en vældig fordel at rykke ud til et overskueligt bysamfund hvor institutioner og forretninger ligger tæt på. Og så er byen ikke bare et vedhæng til Kolding, en anonym parcelhusudstyknings som 117 andre.

Det er ligeledes et gennemgående træk hos gruppen, at man har været meget tiltrukket af muligheden for at præge det fysiske miljø; boligvejen bliver bilfri og skulle gerne lokke andre end børnene ud, man har

givet afkald på de store private haver til fordel for flere fællesarealer til ophold og leg og opdyrkning.

Som det tidligere blev nævnt, var det ikke så mange af familierne, der på forhånd kendte hinanden, inden de gik ind i dette her. Der er heller ingen af os, der har prøvet at leve i kollektiv eller bofællesskab før. Vi er alle almindelige mennesker med hus/lejlighed og børn, som godt vil bo anderledes og med større nabokontakt, og som synes, at springet til Gyndbjerg er en rimelig løsning. De fælles praktiske opgaver, vi får at løse, er en håndfast udfordring til det gode naboskab. Der er ting, som simpelthen *skal* gøres. Og her kan ligge en styrke i, at man er mange om det.

Vekselvirkningen mellem at kunne være sammen og at være sig selv; det at vide, at *begge* muligheder hele tiden er der, er nok drivkraften bag det spring, som måske en dag for mange vil tage sig ud som et forsigtigt skridt.

Billedindsamlingen i Kolding

I 1976 gennemførtes i dagene $3/4-11/4$ en vel tilrettelagt kampagne med det formål at indsamle gamle værdifulde billeder og film. Kampagnen foregik i hele Vejle amt, som hermed fulgte eksempler fra andre amter, hvor man i de nærmest foregående år havde gennemført lignende indsamlinger.

Baggrunden for disse indsamlingskampagner er den erfaring, at de fleste fotografier af personer, huse, gadepartier etc. på et eller andet tidspunkt tilintetgøres eller forsvinder — mange

interessante billeder er givetvis gået til grunde i tidens løb.

Nu håbede man at hindre en del af sådanne tab ved at bevæge folk til at forære de lokale arkiver — subsidiært udlåne til dem med affotografering for øje —, hvad man måtte have liggende af historisk værdifulde billeder. Disse kunne arkiverne derefter registrere og bevare for kommende generationer. Indsamlingen i Vejle amt blev en succes — ikke mindst i Kolding.

Her blev der indrettet i alt 13 indsamlingssteder, hvor folk

havde mulighed for inden for visse »åbningstider« at aflevere billeder til personer, der frivilligt havde stillet sig til rådighed